

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 14 juni 2013

Mål nr

T 295-12

KLAGANDE

MW

Ombud: Advokat JJ

MOTPART

Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag, 502010-9681
106 50 Stockholm

Ombud: Advokat YF

SAKEN

Ränta på trafikskadeersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2011-12-13 i mål T 1483-11

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

MW ska ersätta Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 24 000 kr avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för Högsta domstolens dom tills betalning sker.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

MW har yrkat att Högsta domstolen med ändring av hovrättens dom ska förplikta Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag att till honom betala 468 667 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen på beloppet 464 803 kr från den 1 juli 2010 till dess betalning sker.

MW har vidare yrkat att Högsta domstolen ska befria honom från skyldigheten att ersätta försäkringsbolaget för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt förplikta försäkringsbolaget att ersätta honom för rättegångskostnader där.

Länsförsäkringar har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. MW skadades i en trafikolycka år 1998. Vid olyckstillfället var bilen han färdades i trafikförsäkrad enligt trafikskadelagen (1975:1410) i Länsförsäkringar Sak Försäkringsaktiebolag. Trafikskadenämnden prövade trafikskadeärendet åren 2006 och 2008. Försäkringsbolaget betalade i enlighet med nämndens rekommendationer ut trafikskadeersättning för lyte och men samt för kostnader och olägenheter.
2. Trafikskadenämnden lämnade sina rekommendationer med utgångspunkt i det penningvärde som gällde vid tidpunkten för nämndens beslut. Parterna är ense om att Trafikskadenämnden skulle ha rekommenderat ett visst lägre belopp om prövningen i nämnden hade skett vid den tidpunkt som ränta ska utgå från. De är också ense om att ränta ska utgå från den 15 september 1999. Försäkringsbolaget menar att ränta ska beräknas med utgångspunkt från det lägre beloppet, medan MW anser att ränta ska beräknas med utgångspunkt från det belopp som faktiskt har betalats ut.
3. Det yrkade beloppet är beräknat på följande sätt. Försäkringsbolaget har betalat ett belopp som svarar mot vad Trafikskadenämnden rekommenderade jämte ränta beräknad på det lägre belopp som nämnden skulle ha rekommenderat, om prövningen i nämnden hade skett vid den tidpunkt som ränta ska utgå från. MW har räknat av det emottagna beloppet på i första hand ränta, då beräknad på det högre belopp som Trafikskadenämnden rekommenderade, och på i andra hand kapitalbeloppet. Det i målet yrkade kapitalbeloppet svarar mot vad som återstår obetalt vid en sådan beräkning.

Frågan i målet

4. Vad parterna är oeniga om är alltså på vilket belopp ränta ska beräknas. Oenigheten har sin grund i hur ersättningen för lyte och men har bestämts.

5. Trafikskadeersättning beräknas enligt 9 § trafikskadelagen på samma sätt som skadestånd. Ersättning för lyte och men bestäms med utgångspunkt i olika tabeller. Tabellerna fastställs årligen av Trafikskadenämnden och då beaktas förändringar i penningvärdet.

6. Frågan i målet är om det förhållandet att den utbetalda ersättningen för lyte och men innefattar en kompensation för penningvärdeförändring innebär att ränta ska beräknas på det utbetalda beloppet efter avdrag för kompensationsbeloppet. Ränteberäkningen avseende ersättningen för kostnader och olägenheter är inte föremål för tvist.

Rättsliga utgångspunkter

7. Det finns i trafikskadelagen inga bestämmelser om ränta. Reglerna om ränta i försäkringsavtalsförhållanden är därför tillämpliga på ersättning från trafikförsäkring. I situationer som den förevarande, där försäkringsfall har inträffat före ikraftträdandet av försäkringsavtalslagen (2005:104), tillämpas enligt övergångsbestämmelserna äldre rätt. I 38 § konsumentförsäkringslagen (1980:38) föreskrevs att försäkringsersättning ska betalas senast en månad efter det att den ersättningsberättigade har anmält försäkringsfallet och lagt fram den utredning som skäligen kan begäras. Motsvarande regler finns nu i 7 kap. 1 § andra stycket försäkringsavtalslagen.

8. Vid tillämpning av reglerna om ränta i 7 kap. 1 § andra stycket försäkringsavtalslagen ska reglerna i 4 § tredje stycket räntelagen om ränta på skade-

stånd beaktas (se prop. 2003/04:150 s. 445 och 1070). Enligt den senare bestämmelsen ska ränta betalas från den dag som infaller trettio dagar efter det att borgenären har framställt krav på ersättning och lagt fram sådan utredning som med hänsyn till omständigheterna skäligen kan begäras av honom. Före försäkringsavtalslagen var synsättet delvis ett annat, men avsikten var att reglerna om ränta på försäkringsersättning skulle ge i princip samma resultat som reglerna om ränta på skadestånd (se prop. 1975:102 s. 102, jfr prop. 1979/80:9 s. 163).

9. I vissa fall är det inte möjligt att fastställa det slutliga ersättningsbeloppet förrän efter den dag då ränta har börjat löpa. En framtida invaliditetsgrad, som kan ha betydelse för hur stor ersättning som ska utgå för lyte och men, kan t.ex. inte fastställas förrän en tid har förflutit från försäkringsfallet. Fastställandet av det slutliga ersättningsbeloppet kan också fördröjas av att ett skadeärende prövas i Trafikskadenämnden; i vissa fall är en sådan prövning obligatorisk. Det är således inte ovanligt att ränta börjar löpa innan en slutlig skadereglering kan ske.

10. Trots att något bestämt belopp inte har angetts eller kunnat fastställas vid den tidpunkt när ränta börjar löpa ska räntan, enligt förarbetena till räntelagen, räknas på det slutligt fastställda beloppet (se prop. 1975:102 s. 125). I senare lagstiftningssammanhang har det – med anledning av påpekanden om att viss ersättning fastställs i det penningvärde som gäller när utbetalningen sker – angetts att ränta ska utgå på det belopp som fordringen uppgick till när skyldigheten att utge ränta uppkom, men att det av administrativa eller andra skäl i praktiken kan vara svårt att beräkna ränta på annat belopp än det som betalas ut (prop. 1983/84:138 s. 8).

De principer som bör gälla

11. Räkna enligt räntelagen är konstruerad så att den innefattar ett hänsynstagande till en försämring av penningvärdet. Det gäller såväl avkastningsränta som dröjsmålsränta. Om en försäkringsersättning utbetalas efter det att ränta har börjat löpa och ersättningen innefattar en kompensation för penningvärdeförsämringen, skulle en ränteberäkning med utgångspunkt från det utbetalda beloppet därför leda till att den ersättningsberättigade blev överkompenserad för penningvärdeförsämringen.

12. Såsom uttalas i förarbetena bör försäkringsbolaget av praktiska skäl – närmast betingade av beräknings- eller hanteringssvårigheter – ofta kunna beräkna ränta på hela försäkringsersättningen utan att fästa avseende vid att en del av ersättningen avser ett kompensationsbelopp för försämring av penningvärdet (se p. 10). En sådan beräkning blir till den ersättningsberättigades fördel, och förarbetsuttalandet tar därför närmast sikte på vad som kan anses vara försvarligt sett från försäkringsbolagets sida.

13. Sett ur den ersättningsberättigades perspektiv framstår det också i regel som naturligt att ränteberäkning sker på det totala försäkringsbeloppet i enlighet med de regler som ges i räntelagen. Storleken av en överkompensation är ofta svår att bestämma. Det sagda hindrar inte att en korrigerande måste kunna göras för att minska eller helt reducera överkompensationen i sådana fall där en penningvärdeförsämring blir beaktad genom såväl metoden för hur ersättningsbeloppet har fastställts som ränteberäkningen. En sådan korrigerande bör emellertid förutsätta att det står klart att den ersättningsberättigade har erhållit full kompensation för penningvärdeförsämringen. Korrigerande kan ske på olika sätt, men det saknas anledning att i detta sammanhang gå in på vad som kan vara en matematiskt korrekt metod.

Bedömningen i detta fall

14. Redan genom att ränta har utgått från den 15 september 1999, då beräknad på det belopp som skulle ha utgått om prövningen i Trafikskadenämnden hade skett vid den tidpunkten, har MW fått kompensation för penningvärdeförsämring avseende tiden därefter. Av Trafikskadenämndens tabeller (se p. 5), om vars tillämpning parterna är ense, kan man sluta sig till att han har tillerkänts ett visst kompensationsbelopp därutöver. Det står därmed klart att han har erhållit mer än full kompensation för penningvärdeförsämringen även om han inte får någon ränta på det beloppet. Ränteberäkning ska alltså ske som försäkringsbolaget förespråkar.

15. Hovrättens domslut ska följaktligen fastställas. Med den utgången ska MW förpliktas att ersätta försäkringsbolaget dess rättegångskostnad i Högsta domstolen. Det yrkade beloppet är skäligt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Ella Nyström,
Johnny Herre, Agneta Bäcklund och Svante O. Johansson (referent)
Föredragande justitiesekreterare: Marie Göransson